

ВІЙСЬКОВА ПРИСУТНІСТЬ ОАЕ ТА КОРОЛІВСТВА САУДІВСЬКА АРАВІЯ НА АФРИКАНСЬКОМУ РОЗІ

Анотація. У статті розглядається військова присутність ОАЕ та Саудівської Аравії у країнах Африканського Рогу та інструменти впливу, які відіграють визначальну роль у двосторонніх відносинах між країнами. ОАЕ та Саудівська Аравія використовують всі важелі для того, щоб заохотити своїх союзників з цього безпекового простору, аби здобути необхідну підтримку у Бабель-Мандебській протоці та Аденській затоці.

Ключові слова: регіон Африканського Рогу, безпека, міжнародні відносини, військові бази, Африка, ОАЕ, Саудівська Аравія.

Abstracts. The article deals with the presence of the United Arab Emirates and Saudi Arabia in the Horn of Africa region and the tool for influence, that play a key role in the bilateral relations between the countries. OAE and Saudi Arabia use all the important things to involve their allies from this security space to gain the necessary support in the Bab al-Mandeb Strait and the Gulf of Aden.

Keywords: Horn of Africa region, security, international relations, military bases, Africa, Saudi Arabia, UAE.

Регіон Африканського Рогу став популярним місцем для дислокації іноземних військових баз, особливо за останнє десятиліття. Зараз існує широке коло регіональних та міжнародних суб'єктів безпеки, що діють у регіоні Африканського Рогу, а саме іноземних військових установ, що мають наземні споруди (наприклад, бази, порти, авіабази, навчальні табори, тимчасові споруди та логістичні вузли) та військово-морські сили на постійній чи регулярній основі.

¹ Магістр з міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій

Найбільш помітний аспект цієї присутності - це розповсюдження військових об'єктів у прибережних районах уздовж Червоного моря та Африканського Рогу. Втім, також відбулося нарощування військово-морських сил, зокрема навколо протоки Баб-ель-Мандеб, на вході до Червоного моря і в Аденській затоці.

Оскільки іноземні військові сили діють на суші, у повітрі та в морі, регіон Африканського Рогу визначається як безпековий простір, що складається з чотирьох основних країн, Джибуті, Еритрея, Ефіопія та Сомалі, плюс Кенія, Сейшельські острови, Південний Судан та Судан, а також ключові суміжні морські райони - південне Червоне море, Аденська затока та протока Баб-ель-Мандеб [1].

Саудівська Аравія помітно збільшила військову присутність у регіоні, особливо у зв'язку з конфліктом у Ємені. Збройні сили Саудівської Аравії спочатку базувалися в Джибуті. З часу розриву відносин між ОАЕ та Джибуті у 2015 році війська Саудівської Аравії покладаються на об'єкти країн Ради співробітництва арабських держав Перської затоки в інших місцях регіону, зокрема в порту Ассаб в Еритреї, та власних військових об'єктах Червоного моря, таких як морський порт в Джидді.

У 2016 році Саудівська Аравія уклала з Джибуті договір безпеки, який мав на меті створити військову базу. Незважаючи на наступні повідомлення, що було досягнуто домовленості про будівництво бази, на сьогоднішній день в Джибуті не було відкрито жодного нового військового об'єкта КСА. З моменту початку конфлікту в Ємені Саудівська Аравія зберегла значну морську присутність у Червоному морі та Аденській затоці [2].

ОАЕ в останні десятиліття розвивали свої комерційні зв'язки з країнами Африканського Рогу і все частіше намагалися розвивати портову інфраструктуру в регіоні, щоб скористатися економічними можливостями, що відкриваються завдяки китайській ініціативі “Один пояс - один шлях”. Поряд зі своїми економічними інтересами, ОАЕ працює над довгостроковою стратегією щодо

стримування впливу Ірану на Аравійському півострові та в Африці. ОАЕ просуває ці дві цілі, створивши власну мережу "Низки Перлин" – змішаних військових і комерційних об'єктів. Для того, щоб підтримати свої військові дії в громадянській війні в Ємені, ОАЕ швидко перейшли до створення бази уздовж узбережжя Червоного моря [3].

ОАЕ спочатку мали намір створити військові об'єкти в Джибуті, коли вступили у громадянську війну в Ємені у складі коаліції під керівництвом Саудівської Аравії. І ОАЕ, і Саудівська Аравія взяли в оренду об'єкти в Джибуті в квітні 2015 року. Однак, 28 квітня 2015 року ОАЕ та Джибуті розірвали дипломатичні відносини через конфлікт між високопосадовцями обох країн щодо оренди і несанкціонованої посадки літака ОАЕ в міжнародному аеропорту Джибуті – Амбоулі. Протистояння сталося на тлі напружених відносин між двома країнами, після того, як Джибуті відмінив 20-річну угоду з компанією ОАЕ «Dubai Ports World» щодо управління та експлуатації контейнерного терміналу «Дорале» Джибуті у 2014 році. Зрештою, Джибуті наказав військам ОАЕ та Саудівській Аравії залишити країну 29 квітня 2015 року [4].

Згодом король Саудівської Аравії Салман бін Абдулазіз Аль Сауд зустрівся з президентом Еритреї Ісаасом Афверкі, щоб доопрацювати 30-річну угоду про проведення військових операцій країнами Перської затоки. Пізніше ОАЕ перенесли свої військові дії на базу в Ассабі, Еритрея. Розвиток бази розпочався приблизно у вересні 2015 року, і на місці було проведено велику роботу. Супутникові знімки вказують, що на об'єкті є військовий аеродром з новими місцями для літаків, глибоководний морський порт, який був побудований після того, як ОАЕ встановили контроль над базою, а також складські та житлові приміщення.

ОАЕ розмістили літаки в Еритреї для використання їх проти опозиційних сил у Ємені. До них відносяться бойові літальні апарати "Міраж 2000-9" та "F-16", вертольоти, військово-транспортні та морські патрульні літаки та безпілотники [4]. Крім того, повідомляється, що на базі працює великий

наземний контингент, що складається з батальйону військових сил ОАЕ, оснащених бойовими танками Leclerc. У 2015 році три батальйони суданських механізованих військ були перевезені з бази в Ассабі до Ємену на судах ОАЕ.

У 2016 році група моніторингу ООН з питань Сомалі та Еритреї заявила, що створення та продовження розширення ОАЕ військової бази передбачало передачу військової техніки в обмін на військову допомогу Еритреї. Таким чином, такі дії свідчать про порушення міжнародного ембарго на надання зброї Еритреї. ОАЕ також використовували базу Ассаб для тренувань та оснащення особового складу єменських контртерористичних сил. Насамкінець, міжнародна правозахисна група Human Rights Watch опублікувала доповіді про те, що база ОАЕ в Ассабі є частиною мережі слідчих ізоляторів, пов'язаних із конфліктом у Ємені, в яких мали місце випадки катування [5].

У травні 2015 р. ОАЕ заснували військову базу в Могадішо для підготовки підрозділів Національної армії Сомалі. У 2018 році, однак, після посилення напруженості між Сомалі та ОАЕ, що частково відображало перенесення в Сомалі кризи країн Перської затоки, навчальні сили ОАЕ повернулися додому, і Сомалі взяли на озброєння базу ОАЕ, припинивши співробітництво в галузі безпеки [6].

У 2016 році ОАЕ було надано на 25 років право оренди для розвитку військового аеропорту в Бербера на узбережжі Сомаліленду, який був побудований Радянським Союзом. З того часу ОАЕ розпочало будівництво об'єднаної військової повітряно-морської бази. Після завершення комбінована база мала включати інтегрований об'єкт на 42 кв.км з двома паралельними злітно-посадковими смугами та глибоководною військово-морською базою, запланована вартість якої складає 90 млн. доларів США.

Угода про військову базу пов'язана з ширшою допомогою та багатомільйонними комерційними угодами між самопроголошеним Сомалілендом та ОАЕ. У вересні 2016 року еміратська DP World отримала 30-

річну концесію на управління та розвиток торгового порту Бербера, на що виділено 442 млн. доларів США інвестицій [7]. За домовленістю, DP World має 51% порту, Сомаліленд - 30%, а Ефіопія - 19% [4]. Угода про створення військової бази була піддана критиці урядом Сомалі, який заперечує, що влада Сомаліленду має конституційний характер повноваження погодитися на таку угоду. У березні 2020 року ОАЕ повідомили, що скасовують будівництво військової бази в Бербері. Незадовго після того, як росіяни заявили, що планують будувати військову базу біля аеропорту в Бербері [8].

ОАЕ проводить підготовку берегової охорони Сомаліленду, поліції та служб безпеки в рамках базової угоди. У 2017 році повстанці-хусити в Ємені погрожували напасти на базу Бербера. У жовтні 2017 року ОАЕ компанія P&O Ports взяла на себе 30-річну концесію на управління та розвиток порту Боосаасо (Босасо) у напівавтономному штаті Пунтленд. ОАЕ також надала допомогу з безпеки та навчання для сили Пунтлендської морської поліції [9].

Раніше планувалося, що ОАЕ створить військову базу в Сомаліленді, однак у вересні 2019 року офіційний Абу Дабі повідомив, що будівництво повітряних і військово-морських баз у Сомаліленді буде зупинено, а угоди, які були підписані три роки тому - розірвані.

Муза Біхі Абді, президент самопроголошеного Сомаліленду, в 2017 році вітав будівництво бази, зі словами: "Безпечніше, щоб у районі було багато військових". М.Абді заявив, що сподівається, що інвестиції ОАЕ, що включали новий цивільний аеропорт і дорогу, що з'єднає Бербера з Ефіопією, призведуть до "величезного створення робочих місць" в Сомаліленді, де безробіття зростає [10]. Але планам не було дано здійснитися. ОАЕ не розглядали питання подальшої взаємодії країни з Сомалілендом, і не дало негайного завдання розширити військову присутність країни в Африці.

Окрема історія про єменський острів Сокотра, розташований в Індійському океані в 340 км від Ємену. У 2016 році стало відомо про те, що ОАЕ взяли в

оренду еменські острови Сокотра та Перім [10]. Наприкінці квітня 2016 року ОАЕ почали нарощувати свої військові сили на Сокотрі, яка розташована недалеко від протоки Баб-ель-Мандеб, як частина підтримки уряду Ємену в громадянській війні ОАЕ розгорнули на острові бронемашини, важку артилерію та 100 солдатів. Повідомлялося, що збройні сили ОАЕ взяли під контроль основні будівлі острова та підняли прапор ОАЕ. Після місцевих протестів ОАЕ відкликали свої збройні сили з острова відповідно до угоди, влаштованою Саудівською Аравією, але, як вважається, деякі війська залишилися на Сокотрі. В кінці 2016 року ОАЕ також розпочали будівництво аеродрому на острові Перім, який розташований посередині стратегічної протоки Баб-ель-Мандеб для підтримки військових операцій у Ємені. Однак, у 2018 році, як повідомляється, ОАЕ зупинили будівництво аеродрому "Перім", щоб зосередити увагу на новому військовому об'єкті в порті Бербера [4].

Значну роль, яку ОАЕ займає в регіоні, відіграла співпраця з Саудівською Аравією та їх спільне посередництво задля досягнення історичної мирної угоди між Ефіопією та Еритреєю в липні 2018 року.

У Судані і ОАЕ, і Саудівська Аравія також допомагали та сприяли підписанню угоди між військовими та цивільними угрупованнями щодо історичного переходу до демократії, яка була узгоджена в серпні 2019 року.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The IGAD Member States / ResearchGate. – 2019. – July. – Режим доступу до сайту: https://www.researchgate.net/figure/Map-of-countries-making-up-the-Horn-of-Africa-8_fig1_334172056
2. Djibouti's «Military Base» Diplomacy / Gatewayhouse. – 2020 – Режим доступу до сайту: <https://www.gatewayhouse.in/wp->

[content/uploads/2017/10/SP_Djibouti---s---Military-Base---Diplomacy_Oct2017.pdf](#)

3. The UAE's strategy in the Horn: military bases and owning ports /Eritrea Focus. – 2018. – October 23. – Режим доступа до сайту: <https://eritrea-focus.org/the-uaes-strategy-in-the-horn-military-bases-and-owning-ports/>
- 4 . The Foreign Military Presence In The Horn Of Africa Region / SIPRI. – 2019. – April. – 32 p. Режим доступа до сайту: <https://sipri.org/sites/default/files/2019-04/sipribp1904.pdf>
5. The United Arab Emirates in the Horn of Africa / Crisisgroup. – 2018 – June 5. – Режим доступа до сайту: <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/260-somalia-and-gulf-crisis>
6. How the UAE Extends Its Military Reach in Yemen and Somalia - With Deadly Results / Haaretz. – 2019 – May 5. – Режим доступа до сайту: <https://www.haaretz.com/middle-east-news/how-uae-extends-military-reach-in-yemen-and-somalia-1.6077658>
7. UAE To Restore Berbera Airport / Busiweek. – 2019 – March 15. – Режим доступа до сайту: <https://www.busiweek.com/uae-to-restore-berbera-airport-build-electricity-plant/>
8. UAE cancels construction of military base in Somaliland / Garowe online. – 2020 – March 4. – Режим доступа до сайту: <https://www.garoweonline.com/en/news/somaliland/uae-cancels-construction-of-military-base-in-somaliland>
9. The UAE is expanding its influence in the Horn of Africa by funding ports and military bases / Quartz Africa. – 2017 – April 11. – Режим доступа до сайту: <https://qz.com/africa/955585/in-somalia-and-eritrea-the-united-arab-emirates-is-expanding-its-influence-by-building-ports-and-funding-military-bases/>

10. New port projects in Red Sea corridor for Sudan, Somaliland as Arab backers jostle for position / RFI. – 2018. – April 06. – Режим доступа до сайту: <http://www.rfi.fr/en/africa/20180406-new-port-projects-red-sea-corridor-sudan-somaliland-arab-backers-jostle-position>

11. Yemeni Socotra.. Under the UAE Occupation / Abaad studies. – 2018. – May 29. – Режим доступа до сайту: <https://abaadstudies.org/news.php?id=59769>